SSOAR

Open Access Repository
www.ssoar.info

Neolegionarismul: o încercare de teologie politică ortodoxă?

Duca, Alexandru Bogdan

Veröffentlichungsversion / Published Version
Zeitschriftenartikel / journal article

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:
Duca, A. B. (2007). Neolegionarismul: o încercare de teologie politică ortodoxă? *Studia Politica: Romanian Political Science Review*, *7*(3), 737-745. https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-56118-8

Nutzungsbedingungen:
Dieser Text wird unter einer CC BY-NC-ND Lizenz (Namensnennung-Nicht-kommerziell-Keine Bearbeitung) zur Verfügung gestellt. Nähere Auskünfte zu den CC-Lizenzen finden Sie hier:
https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/1.0/deed.de

Terms of use:
This document is made available under a CC BY-NC-ND Licence (Attribution-Non Comercial-NoDerivatives). For more Information see:
https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/1.0

gesis
Leibniz-Institut
für Sozialwissenschaften

Mitglied der
Leibniz-Gemeinschaft

Neolegionarismul
O încercare de teologie politică ortodoxă?

ALEXANDRU BOGDAN DUCA

Despre legăturile dintre Mișcarea Legionară și Biserica Ortodoxă Română (BOR) s-a scris și se va mai scrie mult. Deși rigorile corectitudinii politice și anumite spaime și complexe au împiedicat Biserica Ortodoxă (dar și alte confesiuni creștine) să își asume critic, dar mai ales sincer, propria istorie, există semne care indică interesul BOR în reevaluarea doctrinei sale sociale și politice. Iar o asemenea reevaluare nu va putea să nu țină cont de responsabilitățile teologico-politice ce au fost asumate de Biserică de-a lungul timpului, responsabilități care, în mare măsură, au fost proprii și doctrinelor naționaliste și legionare.

Discursul teologico-politic al BOR este o creație relativ recentă, rezultat al apariției statului român modern. Abia odată cu apariția statului român și cu asumarea de către acesta, cel puțin teoretic, a principiului separării Bisericii de stat, Biserica Ortodoxă a fost obligată să își gândească locul și rostul său în noua societate. Principiul simfoniei, atât de practic, deși nu totdeauna atât de confortabil era evident condamnat la moarte în orice stat modern. Acvila bicefală nu mai putea fi un simbol valabil în epoca liberalismului…

Nevoia coordonării BOR cu celelalte Biserici Ortodoxe surori pe de o parte și lipsa de voință a statului român de a-și asuma pe deplin principiul separării Bisericii de stat pe de altă parte, a determinat ca formularea doctrinei sociale ortodoxe să fie sincopată, lipsită de autoritate pentru tot clerul și pentru toți credincioșii și supusă influențelor venite din spațiul gândirii politice.

Ideologiile politice cu care discursul teologico-politic al BOR a avut o evidentă afinitate au fost cele naționaliste. BOR devine Biserică autocefală ca o consecință a independenței României, iar statutul de Patriarhie este cerut în virtutea constituirii României Mari după 1 Decembrie 1918. O lectură a relatărilor de presă, declarațiilor și discursurilor prilejuite de aceste evenimente abundă de argumente istorice și patriotice dar nu este deloc bogată în argumente… teologice[1]. De altfel și teologilor ortodocși de astăzi le este greu să explice și să justifice diluarea atributului catolicității în Bisericile lor, dar și identificarea principiului autocefaliei cu ideea politică de stat național sau de națiune.

Ideologizarea discursului patriotic în perioada interbelică a dus implicit la încercarea asumării autorității morale și popularității BOR de către diversele curente naționaliste. Tentația naționalismului venea îmbrăcată în veșminte teologice. Discursul naționalist, cu deosebire discursul legionar avea chiar pretenția de a-și asuma o autoritate teologică. Nu întâmplător purtătorii de cuvânt ai dreptei

[1] Această caracteristică a ierarhiei BOR de a se raporta la autocefalie și la statutul de Patriarhie nu a cunoscut schimbări semnificative. În luxosul volum dedicat jubileului Autocefaliei, Patriarhiei dar și slujirii episcopale a lui Teoctist Arăpașu, receptarea din epocă a celor două evenimente este considerată firească și preluată ca atare. V., Niculae ȘERBĂNESCU, „Patriarhia română la 70 de ani" în Daniel CIOBOTEA (coordonator), *Autocefalie, Patriarhie, Slujire sfântă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al BOR, București, 1995, pp. 250-270.

naționaliste interbelice au fost teologul Nichifor Crainic (profesor de Teologie spirituală) și filosoful Nae Ionescu, care, în excursurile sale metafizice dar și în activitatea sa publicistică a cochetat cu teologia. De asemenea, bună parte din ideologii Mișcării Legionare erau fie teologi (Iosif Trifa, Gheorghe Furdui etc.), fie proveniți din familii cu tradiție sacerdotală ortodoxă (Ioan Moța). Acest lucru s-a făcut simțit în textele principale ale acestei ideologii politice.

În discursul său oficial, BOR a evitat să se pronunțe deschis în favoarea asumării naționalismului creștin ca teologie politică oficială. Varietatea formelor de naționalism din România interbelică, precum și încrederea autorităților bisericești în funcționarea principiului teologico-politic clasic răsăritean, cel al simfoniei[1] făcea dificilă asumarea de către BOR a unei căi sau a alteia.

Pe de altă parte, susținerea de către BOR a naționalismului interbelic este un fapt dovedit. În toate grupările naționaliste interbelice, dar mai ales în Mișcarea Legionară clerul ortodox a fost foarte bine reprezentat. De asemenea, asocierea ceremoniilor religioase cu ceremonii legionare a fost acceptată, ca să nu spunem încurajată de către autoritatea bisericească. Ceremonia funerară din 13 februarie 1937 a martirilor legionari Ioan I. Moța și Vasile Marin a fost prilejul întâlnirii a peste 400 de preoți ortodocși legionari în București.

Legionarismul ca propunere de teologie politică ortodoxă

Despre istoria Mișcării Legionare s-a scris și s-a vorbit mult, atât înainte de decembrie 1989, cât și după această dată. Cu toate acestea, doctrina legionară rămâne o necunoscută pentru majoritatea istoricilor și specialiștilor în științe politice. Aruncată la „groapa de gunoi a Istoriei" de către istoricii comuniști ca fiind o ideologie „fascistă" (termen generic, care definea și din păcate încă definește impropriu toate grupările politice de extremă dreapta) doctrina legionară a rămas cu această titulatură nedreaptă, cred eu, până în zilele noastre.

Doctrina legionară se deosebește de celelalte curente politice prin asumarea unui caracter profund religios de influență ortodoxă, dacă nu neapărat unic prin demersul său, atunci cel puțin caracteristic doar spațiului spiritualității răsăritene. Potrivit chiar spuselor lui Corneliu Zelea Codreanu, controversatul „părinte" al acestei ideologii, doctrina legionară se diferențiază de fascism și de nazism tocmai pentru că, „spre deosebire de acestea, nu este interesat de înveliș ci de suflet"[2], pentru Codreanu, insistența fascismului pe conceptul de „stat" și a național-socialismului pe conceptul de „rasă" fiind departe de sufletul omului, de sufletul unui popor. Tocmai aceste diferențieri doctrinare aparent subtile ar trebui să determine cercetătorii fenomenului politic de extremă dreapta să renunțe la catalogări facile și inexacte.

---

[1] Fapt încurajat și de neasumarea de către statul român interbelic a principiului separației Bisericii de stat, mimetismul politic românesc având limite evidente. Principiul caragialian al politicii românești: „Să se revizuiască primesc, dar să nu se schimbe nimic" a funcționat și în cazul relației dintre Biserică și stat.

[2] Corneliu Zelea Codreanu în dialog cu Julius Evola, apud Gheorghe BUZATU, Corneliu CIUCANU, Cristian SANDACHE, *Radiografia Dreptei românești*, Editura FF Press, București, 1996, p. 57.

Dar ce credeau legionarii despre Biserica Ortodoxă?

Pentru a putea răspunde acestei întrebări trebuie făcută o distincție între Ortodoxie și Biserica Ortodoxă înțelegând Ortodoxia ca fiind credința și teologia proprie Bisericilor Creștine din Răsărit ieșite din comuniune cu Roma în anul 1054, iar Biserica Ortodoxă ca fiind instituția regională sau națională care se sprijină pe credința și teologia ortodoxă.

Din punctul de vedere al ortodoxiei credinței, legionarii se consideră ortodocși, ei fiind fideli demonstrației sofistice a lui Nae Ionescu conform căreia Ortodoxia face parte din ființa națională, apartenența la națiunea română fiind indisolubil legată de apartenența la credința ortodoxă.

Din punctul de vedere al raportării la instituția Bisericii Ortodoxe, legionarii și simpatizanții lor se așează pe poziții radicale, numite de teologi „ortodoxiste". Aceste poziții radicale le-au permis și le permit critici virulente la adresa ierarhiei ecleziastice în momentul în care aceasta nu „corespunde" normelor cunoscute și împărtășite de ei[1].

Coordonatele principale ale teologiei politice propuse de legionari și apropiații lor în perioada interbelică și denumită „doctrină naționalist creștină" în postcomunism sunt:

– Ortodoxia face parte din ființa națională. Ești român doar dacă ești și ortodox. Credința are aceeași valoare ca și sângele;

– Ortodoxia are resursele necesare pentru a putea să ofere lumii o veritabilă revoluție spirituală. Ca urmare, curentul politic care se apropie de Ortodoxie și și-o asumă are această putere;

– Conspirația mondială împotriva românismului este orientată mai ales împotriva Bisericii și Ortodoxiei înțelese și de conspiraționiști ca fiind partea cea mai importantă a esenței naționale românești;

– Neamurile vor fi și ele judecate de Dumnezeu la sfârșitul lumii, așa că este necesar a se pregăti „mântuirea neamului" cu aceeași seriozitate cu care un creștin este dator să își pregătească mântuirea personală;

– Există un mers istoric al lui Dumnezeu în lume, la care o națiune, prin elitele ei, trebuie să se sincronizeze, aceasta fiind o condiție pentru mântuirea ca neam.

Teologii ortodocși se regăsesc în toate sau în cele mai multe din aceste puncte. Discursul teologic ortodox, deși oficial condamnă ca erezie, sub numele de *filetism*, confundarea credinței cu naționalismul, evită să definească filetismul în termeni cât mai exacți, lăsând loc unui discurs care *de facto* este unul naționalist.

BOR nu este însă solitară în această aventură naționalistă. Toate Bisericile Ortodoxe autocefale au trăit tentația identificării intereselor Ortodoxiei cu interesele naționale. Grecia este primul exemplu. Biserica Ortodoxă Sârbă, ce a canonizat de curând atât pe marele teolog sârb (în aceeași măsură însă un anti-occidental declarat) Iustin Popovici, cât și călugări ortodocși ruși, morți în timpul războaielor din fosta Iugoslavie „pentru Ortodoxie", este și ea vinovată. De asemenea, conflictul jurisdicțional din Republica Moldova sau din Ucraina a generat apariția a două, respectiv trei Biserici Ortodoxe a căror comuniune este doar nominală[2].

---

[1] Cum a fost cazul „afacerii Pascaliei" care a opus pe naționaliștii creștini români voinței Sinodului BOR. V., Nae IONESCU, *Roza Vânturilor,* Editura Roza Vânturilor, București, 1990, pp. 51-70.

[2] Despre Mitropolia Basarabiei, v. lucrarea *Adevărul despre Mitropolia Basarabiei* editată de Patriarhia BOR la Editura Institutului Biblic și de Misiune al BOR, București, 1991.

Intrând pe tărâmul teologiei, care este unicul în măsură să ofere Bisericii, oricare ar fi aceasta, o direcție sau alta, putem observa că, în punctele identificate de noi mai sus, doar două sunt propriu-zis teologice: conceptul de mântuire ca neam și conceptul de determinism istoric.

Despre determinismul istoric putem spune ușor că este un loc comun al întregului Creștinism, dar că este fundamental deosebit de viziunea deterministă hegeliană cu care din nefericire prea adesea se confundă, făcând dificil dialogul dintre creștinism și liberalism. Determinismul creștin este fundamentat pe momentul căderii omului în păcat, dar și pe actul Întrupării lui Dumnezeu în istorie pentru a îndumnezei lumea. În acest sens, Biserica este Trup mistic al lui Christos și martor, dar și factor al Întrupării și al deplinei asumări a umanității de către Christos până la momentul revenirii Domnului pe pământ. Orice raportare la istoria lumii este făcută de Biserică în lumina acestor două realități.

Conceptul de mântuire ca neam nu este unul facil. Fundamentat scripturistic pe un text din Noul Testament[1], conceptul de mântuire a neamurilor evită să se confrunte cu o realitate teologică clar exprimată de Scriptură: neamurile sunt o creație a păcatului[2] și nu rezultatul Creației din nimic din timpul Hexaemeronului. În momentul construcției Turnului Babel, potrivit Bibliei, Dumnezeu, pentru a pedepsi construcția acestui turn „al cărui vârf să ajungă până la cer", amestecă limbile, formând neamurile. Opusul momentului Babel este momentul Cincizecimii, al întemeierii propriu-zise a Bisericii, când neamurile încep să se înțeleagă între ele, afirmându-se astfel atributul esențial al universalității Bisericii[3] .

Neolegionarismul și proiectul teologico-politic ortodoxist

Neolegionarismul este un fenomen politic marginal. Oscilând între „căutarea Legiunii pierdute" (Răzvan Codrescu) și încercarea de a se afirma în societatea românească, neolegionarii nu au reușit să realizeze nimic concret în ultimii 16 ani, nici măcar să stea pe propriile lor picioare. Încă din 1990, neolegionarii au fost în căutarea unui nou Căpitan. Fie că a fost vorba de Marian Munteanu, generalul Chelaru, Ioan Coja, Șerban Suru sau, mai nou, Gigi Becali, nici unul din acești potențiali lideri ai neolegionarismului nu au reușit să coaguleze extrema dreaptă românească într-o organizație cât de cât coerentă.

Din punctul de vedere al viziunii teologico-politice, neolegionarismul a rămas fidel punctelor enunțate mai sus.

BOR a continuat politica sa oscilantă față de fenomenul legionar. Pe de o parte, teologii ortodocși se regăsesc cel puțin parțial în discursul teologico-politic legionar ceea ce ar face posibilă colaborarea. Pe de altă parte însă, incapacitatea BOR și a statului de a-și defini relațiile face ca Biserica să oscileze încă în a denunța și prin fapte principiul simfoniei, caracteristic teologiei politice bizantine. Nici preoții nu mai sunt dispuși să gireze în număr mare, prin persoanele lor, o nouă aventură legionară.

---

[1] „Căci precum în Adam toți mor, așa în Hristos toți vor învia. Dar fiecare *în rândul cetei sale*…" (I Corinteni, 15, 22-23). Textul subliniat este de fapt esența acestui argument.

[2] Facerea 11, 1-9.

[3] Faptele Apostolilor 2.

Însă, spre deosebire de perioada interbelică, neolegionarii au găsit în Biserică o categorie de persoane dispusă să le gireze opiniile. Este vorba de duhovnici.

În Bisericile Ortodoxe, un rol deosebit de important în îndrumarea persoanei în drumul său spre desăvârșirea creștină îl are duhovnicul. Autoritatea duhovnicului este cvasi-absolută, fiecare creștin fiind obligat „să facă ascultare" față de acesta, chiar dacă această ascultare merge până la absurd. Viețile (mai mult sau mai puțin romanțate, e drept) ale Sfinților confirmă acest lucru[1].

Această ascultare față de duhovnic nu se face numai în probleme spirituale ci și în probleme care privesc viața credinciosului în familie și societate. Dostoievski, în romanul său *Frații Karamazov,* prezintă în descrierea personajului său, „starețul" Zosima, idealul duhovnicului ca fiind omul care poate să răspundă la absolut orice problemă, de la mântuirea sufletului la… vindecarea gâștelor din ograda unei fiice spirituale.

Încrederea acordată acestor duhovnici de către o bună parte din credincioși este condiționată nu numai de faptul că „așa cere Tradiția", dar și de viața spirituală și ascetică a acestora. Ca urmare, de multe ori, în momentul în care opiniile duhovnicului nu mai concordă cu opiniile autorității bisericești, duhovnicul va fi cel ascultat de către oameni, el fiind considerat ca fiind un „om sfânt" față de ceilalți „popi"[2].

Duhovnicii români contemporani provin, în marea lor majoritate, din generația interbelică, generație în care, mai mult decât oricând în istoria modernă a României, s-a simțit nevoia formulării și aplicării de soluții teologico-politice. Mulți din actualii mari duhovnici din România provin din rândurile Mișcării Legionare (Arsenie Papacioc, Adrian Făgețeanu, Iustin Pârvu etc.), lucru mărturisit deschis de aceștia. Alți mari duhovnici sunt formați la „școala monahală" de la Muntele Athos, cunoscută pentru ultraconservatorismul său și pentru refuzul față de valorile occidentale.

Toți acești duhovnici promovează (cu foarte puține excepții) o atitudine agresiv antioccidentală și antidemocratică[3]. Democrația este asociată de ei cu desfrâul, lucru confirmat pentru aceștia de relativa libertate de care se bucură în România, ca în orice stat democratic, pornografia și homosexualitatea.

Pentru acești duhovnici, valorile Ortodoxiei sunt valori absolute, care nu pot fi puse în discuție. Ei refuză orice încercare de *aggiornamento* în Biserica Ortodoxă mergând până la a contesta, în numele istoriei Bisericii și a ceea ce înțeleg prin Sfânta Tradiție, chiar autoritatea ierarhiei bisericești în a administra tezaurul credinței.

Autoritatea crescândă a acestor duhovnici îi transformă în personaje tot mai asemănătoare ayatollahilor musulmani: unicele persoane în măsură să interpreteze

---

[1] Recomand în acest sens o edificatoare apoftegmă din *Patericul egiptean* dedicată avvei Ioan Colov, un text clasic în lumea teologică cu privire la importanța ascultării de duhovnic (*Patericul egiptean*, Episcopia ortodoxă română a Albei Iulia, Alba Iulia, 1994, p. 97). V. și Bogdan DUCA, „Sfinții Părinți și problema rasială", în curs de publicare în revista *Altera*. Poate cel mai important studiu pe tema instituției duhovniciei este însă cel al lui Irénée HAUSHERR, *Paternitatea și îndrumarea duhovnicească în Răsăritul creștin*, trad. M.V. Vladimirescu, prefață de episcopul KALLISTOS al Diokleii, Editura Deisis, Sibiu, 1999.

[2] Consider edificatoare pentru acest caz atât cazul Tanacu, cât și cazul mai recent al revoltei populare de la Mânăstirea Petru Vodă, provocat de schimbarea starețului Iustin Pârvu.

[3] Într-un interviu acordat cotidianului *Jurnalul Național*, unul dintre acești duhovnici, Ioanichie Bălan, declara că el se roagă pentru ca România să nu poată adera la Uniunea Europeană și la Alianța Nord Atlantică. Apud *Jurnalul Național* (ediție de colecție), „Mari duhovnici", luni, 13 martie, 2004.

„cum trebuie" credința creștină. Nu întâmplător, pe forumurile de pe Internet ortodoxe autoritatea acestor personalități ortodoxe este considerată ca fiind infailibilă.

Antisemitismul legionar și antisemitismul ortodox

Dacă există o problemă sensibilă pe care să o fi lăsat secolul XX „moștenire" posterității, atunci această problemă este cea a antisemitismului. Deși antisemitismul este vechi de când există evrei (Biblia este plină de relatări ale unor tentative de holocaust contra poporului israelit), evenimentele legate de cel de-al Doilea Război Mondial au fost cele care au marcat pentru totdeauna conștiința umanității.

Legionarii au fost antisemiți. Acest lucru nu poate să fie contestat de nimeni. De asemenea, și reprezentanții curentului ortodoxist, mare parte membri sau simpatizanți ai partidelor politice inițiate de poate cel mai vulgar și mai agresiv antisemit român, A.C. Cuza, au fost și ei antisemiți.

De asemenea, Corneliu Zelea Codreanu, în prima parte a cărții sale, *Pentru Legionari*[1] adună pentru posteritate, o crestomație cu texte antisemite ale unor personalități de talia lui Mihail Kogălniceanu sau Mihai Eminescu, pe care îi revendică drept înaintași ai propriei sale doctrine politice.

A fost oare Biserica Ortodoxă antisemită? Acest subiect este poate unul din cele mai sensibile din trecutul BOR. Cert este că Biserica Ortodoxă nu a făcut nici măcar atât cât a făcut Biserica Catolică pentru stoparea curentului antisemit (unica personalitate ortodoxă din România care a avut o atitudine filosemită a fost eruditul, dar prea bătrânul Patriarh Nicodim Munteanu, care a avut curajul de a condamna excesele antisemite ale legionarismului în chiar timpul regimului antonesciano-legionar).

Cert este că studierea multor texte bisericești, precum și a Vieților Sfinților (reeditate anastatic sau *mot-à-mot* până în zilele noastre) arată că acestea cuprind formulări nu doar „incorecte politic" (ceea ce nu ar fi o problemă, ci chiar un merit!) cât și texte evident rasiste și antisemite[2]. De asemenea, nu poate să fie străină de un anumit curent antisemit ortodox propagarea unor afirmații regretabile care au aparținut unor sfinți ai Bisericii Ortodoxe. Astfel, într-o carte de popularizare a Ortodoxiei, foarte citită în rândul credincioșilor simpli, citim un cuvânt de învățătură al Sfântului cuvios și mucenic Cosma Etolianul:

> „Evreul îmi spune că Hristosul meu e un copil din flori și Preasfânta Fecioara a mea e o desfrânată, iar Sfânta Evanghelie îmi spune că acest lucru e de la diavolul. Mai am acum ochi să mă uit la evreu? Dacă un om mă ocărăște, îmi omoară mama, frații, copiii, după care îmi scoate ochii, ca și creștin am datoria să-l iert. Dar să-L ocărască ei pe Hristosul meu și pe Preacurata Fecioara a mea! Eu nu vreau să-i mai văd, dar domniile voastre cum vă rabdă inima și mai faceți afaceri și tocmeli cu evreii?

---

[1] Corneliu Zelea CODREANU, *Pentru Legionari,* Editura Omul nou, München, 1974, pp.16-19.

[2] O asemenea lectură este oferită de relatarea cu privire la Adormirea Maicii Domnului, care poate fi găsită în orice volum pe luna august al *Vieților Sfinților* în ediție ortodoxă, desigur (recomand ediția Episcopiei Romanului, coordonată de arhimandritul Ioanichie BĂLAN, Roman, 1997). V. în acest sens Bogdan DUCA, „Părinții pustiei și chestiunea rasială. Cazul Avvei Moise Etiopianul", pe Internet la www.agonia.ro și în curs de apariție în revista *ISCIR*.

> De ce v-am spus acestea, creștinii mei? Nu ca să-i omorâți pe evrei și să-i prigoniți, nu, ci ca să-i plângeți că L-au lăsat pe Dumnezeu și s-au dus cu diavolul. V-am spus ca să ne căim acum până mai avem vreme, ca să nu se întâmple să se mânie Dumnezeu pe voi și să ne lase din mâna Lui și să pățim și noi ca evreii și chiar mai rău"[1].

Desigur, nu este un îndemn la pogrom, dar este un text cu o evidentă tentă antisemită. Reeditarea și citarea lui (textul este des citat în mediile național creștine) nu este deloc întâmplătoare. Așa cum spuneam și în altă parte, citarea unui text al unui sfânt, deși nu este oficial normativă în Biserică are un impact major asupra credincioșilor simpli.

Acestui text i se pot adăuga strofele, cenzurate acum din *Prohod*, ca:

„12. Zis-a înțeleptul:
«Groap-adâncă este
Gâtlejul jidovilor».
13. La viclenii jidovi,
Căile lor strâmbe
Curse și ciulini sunt.
24. Pier răstignitorii,
Împărate-a toate,
Dumnezeiescule Fiu.
25. Toți pier, împreună,
În groapa pierzării,
Bărbații sângiuirilor."

Texte ce se mai pot găsi încă în ediții antebelice ale *Trioadelor* ortodoxe.

După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, Mișcarea Legionară, exonerată de crime de război la Nürnberg și-a reformulat propria doctrină (prin ideologi ca Horia Sima și Faust Brădescu) în spiritul noilor realități politice, considerând antisemitismul legionar ca fiind provocat doar de situația economică a României interbelice și neavând nimic în comun cu antisemitismul rasist al național-socialiștilor germani. De altfel, într-o lucrare publicată în primă ediție prin anii '60[2], liderul legionar Horia Sima va reformula doctrina legionară arătând caracterul profund democratic și pro-occidental (*sic*!) al acesteia.

BOR nu s-a pronunțat însă nici pentru incriminarea și nici pentru apărarea membrilor săi acuzați de antisemitism.

Pentru ideologii neolegionari, care se bucură de un fel de protecție din partea BOR, antisemitismul este o problemă care, deși oficial respinsă, considerată depășită, revine obsesiv în scrierile lor.

Răzvan Codrescu eludează în chip inteligent acuza de antisemitism declarând, pe bună dreptate că termenul „antisemit' este un termen prea generic. A fi antisemit presupune a fi nu numai contra evreilor, ci și contra arabilor, akkadienilor sau fenicienilor[3]. Dar autorul consideră că totuși există o problemă cu evreii, pe care el o identifică în teologia politică a acestora.

---

[1] Apud XXX, *Stupul Ortodox*, Editura Bunavestire, Bacău, 1999. V. și site-ul Internet: www.sihastru.org/mirem/mirem/sfinți.html, accesat la data de 4 iunie 2006.

[2] Horia SIMA, *Doctrina legionară*, Editura Majadahonda, Sibiu, 1995.

[3] Răzvan CODRESCU, *Spiritul Dreptei*, Editura Anastasia, București, 1997, p. 140.

> „Pretenția de a fi «poporul ales al lui Yahwe»", spune Răzvan Codrescu, „reprezintă însăși axa istorică și religioasă a iudaismului; ideea dominației universale ca finalitate mesianică a unei istorii sacralizate, nu este deloc o calomnie antisemită ci consecința firească a acestei «alegeri» (extrapolate din planul religios în cel istorico-politic)"[1].

Disputa dintre evrei și creștini: acesta este spațiul de acțiune al noului antisemitism care, ca și noul naționalism, îmbracă haina teologică.

Dependenți de viziunea eshatologică asupra politicului care caracterizează teologia ortodoxă, o parte din politologii din preajma Bisericii apelează, în justificarea antisemitismului lor, la o deja clasică asociere din domeniul teoriilor conspirației: cea dintre masoni și evrei, asociere fundamentată poate și pe cel mai celebru fals antisemit din istorie: *Protocoalele Înțelepților Sionului*[2].

Se cuvin spuse câteva cuvinte despre aceste *Protocoale* și autoritatea care le este recunoscută în Biserica Ortodoxă. Această autoritate a *Protocoalelor* este conferită de două elemente: faptul că autoritățile imperiale ruse au considerat textul ca fiind original și autoritatea morală a editorului rus al acestui text. Autoritățile imperiale ruse erau recunoscute pentru fidelitatea lor față de Ortodoxie ai cărei garanți se făceau (nu trebuie să uităm că fără să întâmpine o rezistență prea serioasă, țarul Petru cel Mare și urmașii lui și-au subordonat Biserica, după modelul Bisericii Anglicane, desființând instituția Patriarhiei). Editorul din anul 1912, Serghei Nilus (1862-1930), profesor universitar, avocat și ulterior monah ortodox a fost unul din liderii spirituali (duhovnicii) importanți din Rusia începutului de secol XX, ceea ce îi conferea autoritatea de „ayatollah" al credinței ortodoxe, autoritate despre care am vorbit mai sus. Același text a fost girat de către Sfântul Ioan de Kronstadt, una din cele mai importante personalități ale Ortodoxiei imperiale ruse.

Cu asemenea „referințe", desigur că autoritatea acestui text apocrif a rămas în picioare în fața multor ortodocși. La acestea se adaugă și multiplele condamnări ale masoneriei de către Biserica Catolică, Bisericile Ortodoxe fiind în general receptive la evoluțiile doctrinei sociale catolice. De altfel, mimetismul instituțional este un procedeu propriu și Bisericilor creștine.

Acum să dăm din nou cuvântul lui Răzvan Codrescu care vede în masonerie:

> „O organizație internațională, fundamental ocultă, imuabilă în principii, dar proteică în forme, ce are drept scop dizolvarea ordinii tradiționale și înlocuirea ei cu o «nouă ordine mondială», anticreștină și antinațională"[3].

Cert este că opiniile masonice clasice cu privire la instaurarea unei noi ordini mondiale au stârnit îngrijorarea cercurilor ortodoxe pentru care, conform profețiilor din Biblie, dacă va exista o nouă ordine mondială, aceea va fi cea guvernată de Antichrist.

De altfel, o prezență constantă pe tarabele vânzătorilor de carte religioasă sau în pangarele mânăstirești este cea a unor broșuri, editate sub egida Muntelui Athos, în care sistemul electronic prin coduri de bare este asociat (nu fără plauzibile

---

[1] *Ibidem*, p. 137.

[2] O ediție în limba română, Gellu DORIAN (coord.), *Texte care au zguduit lumea*, Editura Moldova, Iași, 1995, pp. 11-105. Ediția „clasică" românească este însă cea din perioada interbelică, coordonată de protopopul ortodox Ioan Moța, tatăl liderului legionar.

[3] Răzvan CODRESCU, *Spiritul Dreptei*, cit., pp. 119-120.

argumente scripturistice și patristice) cu „numărul Fiarei": 666[1]. Acest lucru este pus de autorii respectivelor lucrări în legătură cu politicile cel puțin acreștine promovate de Uniunea Europeană. Din păcate, deși Biserică cu pretenții naționale a României, BOR nu are un punct de vedere public cu privire atât la acest fenomen, cât și cu privire la rostul Bisericii într-o societate deplin secularizată precum cea propusă în Comunitatea Europeană.

Concluzii

Evitând să condamne oficial masoneria, sau să o accepte, evitând să critice deschis perspectiva integrării europene, dar sprijinind cercurile antieuropene prin oferirea unei tribune, BOR joacă un joc ce caracterizează cumva politica sa de *public relations*. Orice s-ar întâmpla, BOR va putea spune că a avut dreptate.

Nu pot fi însă negate încercările practice ale BOR de a-și asuma o teologie politică proprie conformă cu propria credință. BOR a avut curajul public (de apreciat) de a condamna homosexualitatea chiar în contextul unor evidente presiuni pentru deplina asumare de către statul român a unor principii etice străine de valorile creștine. Cu această ocazie, Biserica și-a girat public aliații, într-un curajos gest de incorectitudine politică.

Independent de aceasta, BOR se afirmă ca un partener important de dialog ecumenic, făcând posibilă crearea, împreună cu Biserica Catolică și cu celelalte confesiuni creștine, a unei „majorități morale" atât la nivelul României, cât și la nivelul Uniunii Europene.

Prin luările sale de poziție aparent contradictorii, BOR dă de înțeles că ar putea, cred eu, să își formuleze propria sa teologie politică, anexând diverse ideologii politice propriului său demers social. Teologia este superioară ideologiei. Iar experiența Bisericii Catolice, cu reușitele și eșecurile sale îi stă la dispoziție.

---

[1] *Sfântul Munte Athos despre îndosarierea electronică și numărul 666*, f.ed., Atena, 1997; Marias Ioannis ANTONOPOULOS, *Nu vă lepădați de Hristos. Nu vă însemnați cu 666*, f.ed., Atena, 1987; Calinic KAROGSO, Mitropolit de Pireu, *Noile buletine 666*, f.ed., Atena, 1993 (lucrările sunt editate în limba română).